

UYUZ

(Sağlık Çalışanları İçin Bilgi Notu)

I. ETKEN

Uyuz hastalığı *Sarcoptes scabiei var. Hominis* akarının insan derisini istilası ile ortaya çıkan bir hastalıktır. Kuluçka süresi 2-6 haftasında değişir.

II. BULAŞ YOLU

- İnsandan insana yakın temas ile geçer. Genellikle hasta olan biriyle doğrudan ve uzun süreli yakın temas ile bulaşır (aynı yatakta yatma, ele ele tutuşma gibi). Yatak takımı, giysi ve havlu gibi kişisel eşyaların ortak kullanımı uyuzun bulaşmasını ve yayılmasını kolaylaştırır. Afetlerde insanlar toplu yaşamaya mecbur kaldıklarında salgın şeklinde görülebilir.
- Dişi akarın insan vücudunda hayatta kalma süresi 30 gündür, cansız yüzeylerde ise 2-5 gün arası canlı kalabilir. Akarlar 50°C sıcaklığa 10 dakika maruz kalma sonucunda ölürlür.
- Hayvanlardan insanlara uyuz akarı bulaşmaz. Hayvanlara özgü olan uyuz akarları yakın temas sonrası insan cildine girebilir ancak insanda üreyip çoğalamaz. Bu gibi durumlarda hayvanın tedavi edilmesi yeterli olur.

III. SEMPTOM VE BULGULAR

- Bulaştan 2-6 hafta sonra kaşıntı başlar. Ancak daha önce uyuza yakalanan bir kişide, belirtiler genellikle maruz kaldıktan 1-4 gün içinde ortaya çıkar. Hastalık belirtilerinin başlamadığı dönemlerde bile kişi uyuzu başkalarına bulaştırabilir.
- En belirgin bulgu özellikle gece artan kaşıntı ve pembe papüler kaşıntılı döküntülerdir.
- Tünel ve veziküller spesifik lezyonlardır. Tüneller, hastalığın en belirgin bulgusudur ve dalgalı gri beyaz renkli, kirli 1-10 mm uzunluğunda bir çizgi halinde görülebilir. Tüneller özellikle parmak arası, bilek, dirsek, el, ayak, aksilla, penis, kalça ve skrotumda, bebeklerde ise özellikle avuçlarda ve tabanlarda gözlenmektedir. Her hastada yaklaşık 10-15 uyuz akarı olduğu için vücutta tünellerin bulunması zor olabilir.
- Kaşıntının olması, polimorfik cilt döküntüsü, aile öyküsü diğer belirgin bulgulardır. Yaşlılarda immünite azalması sonucu hastalık yaygınlaşabilir, kaşıntı şiddetli olmasına karşın döküntüsü az olabilir. Çocuk hastalarda tünel lezyonları seyrek, veziküler ve püstüler lezyonlar daha sık gözlenir hatta yaygın nodüler lezyonlar oluşabilir. Çok uzun süre herhangi bir cilt döküntüsü olmaksızın sadece kaşıntı ile seyredebilir, kesin tanı konulamayan genelize prurituslu olgularda ampirik skabiyez tedavisi uygulanabilir.

UYUZ (Sağlık Çalışanları İçin Bilgi Notu)

IV. TEDAVİ

- Uyuz tedavi edilebilir bir hastalıktır. Hasta ile beraber ev halkı ile kişiyle doğrudan ve uzun süreli yakın teması olanların da tedavi edilmesi gerekir. Uyuz tedavisinin başarılı olabilmesi için uyuz hastası ile birlikte özellikle beraber yaşadığı ve uzun süreli yakın teması olan kişiler de hastalık belirtileri olup olmamasına bakılmaksızın tedavi edilmelidir. Hasta ve aynı yaşam ortamını paylaşan kişiler aynı anda tedavi olmalıdır.
- Tedavi olduktan sonra ölen böceklerle ve böcek artıklarına karşı alerji nedeniyle kaşıntı 2-4 hafta devam edebilir, bu durum hastalık ile karıştırılmamalıdır.
- Tedavisinde **%5 permetrin krem/losyon** öncelikli tercihtir. Çocuk (2 yaş üzeri) ve gebelerde dahi kullanılabilir. Haftada bir kez uygulanır, ilaç enseden itibaren aşağı doğru tüm vücuda sürülür, 10 saat bekletilir ve sonra banyo yapılır. Toplamda 4 hafta uygulanır.
  - 12 yaş üzeri için 30 ml,
  - 6- 12 yaş arası için 15 ml,
  - 1-5 yaş arası için 7,5 ml,
  - 2 ay-1 yaş arası için 3,75 ml tek seferde uygulanması gereken miktardır.
- Diğer bir yöntemde ise, vazelin içinde %5-10 sülfür, 3 gün üst üste sürülür. Bu karışım gebeler, 2 ay altı bebekler ve emzirenlere önerilmez.
- Benzil benzoat %10-25, üst üste 3-5 gün boyunca uygulanır, iyileşene dek bir hafta arayla uygulamaya devam edilir.
- Ayrıca 12 yaş üzerinden itibaren lanolin 45 gr, vazelin 45 gr, crai prepare 15 gr, savon noir 15 gr, huil de cade 12 gr ve soufre precipite 10 gr şeklindeki formül de tedavide kullanılabilir. Kişi banyo yapar sonrasında bu karışımı ensesinden itibaren aşağı doğru tüm vücuduna sürer, 3 gün boyunca her gün bir kez olacak şekilde sürmeye devam eder, 3. gün sonunda yeniden banyo yapar ve bu işlemi bir hafta sonra tekrarlar.
- İlk 2 aydan küçük bebek hastalar için baum de peru 6 gr, talc 7 gr, vazelin 30 gr, lanolin 30 gr formülasyonu uygulanabilir. Bebek yıkanır sonra ilacı sürülür, 4 saat sonra yeniden yıkanır, bu uygulama 3 gün üst üste yapılır. Bir hafta arayla toplamda 4 defa uygulanır.

V. ÖNLEME VE KONTROL

- Hastalığın önlenmesi ve kontrolü için uyuz olan kişi ile birlikte yaşayan kişilerin de aynı zamanda tedaviye alınması son derece önemlidir. Özellikle aile bireylerinin kaşıntısının olup olmamasına bakılmaksızın mutlaka birlikte tedavi olması gerekir. Aynı anda tedavi uygulanmadığı takdirde hastalık kişiden kişiye bulaşmaya devam edecektir.
- Uyuz hastası ve evde beraber yaşadığı kişiler tarafından kullanılan giysiler, çarşaf ve havlular en az 60 derecede yıkanmalı ve ütülenmelidir. İç çamaşırların iç tarafından ütülenmesi önerilir. Yatak takımları birkaç gün havalandırılmalıdır.
- Yıkanamayacak eşyaların ağzı bağlı olan bir poşet içerisinde ortalama üç gün saklanması gerekir. Ayrıca zemin ve mobilyalar elektrik süpürgesi ile temizlenmelidir ve tenle temasından kaçınılmalıdır.

UYUZ (Sağlık alışanları İçin Bilgi Notu)

HASUDER Bulaşıcı Hastalıklar alışma Grubu

14.02.2023

Kaynaklar:

1. Baykal C. Dermatoloji Atlası. 3. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2012.
2. Trsen . Dermatolojide İpuçları. 1. Baskı. Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi; 2014.
3. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotikvektorel-ekoparazitler/uyuz.html>
4. https://www.cdc.gov/parasites/scabies/health_professionals/meds.html